

ger, der begrænsse. Loven om den frie Beviisførelse — intet. Beviis ved Vidner, naar det Contractsforhold, om hvilket der forhandles, overstiger en Værdi af 500 Francs; der skal da foreligge en skriftlig Contract inellem Parterne eller en af en Notar opfat Contract; ja, selv om Sagen har en ringere Værdi, kan i Almindelighed Vidnebeviis ikke tillades, hvis Værdien overstiger 150 Francs, i alt Fald beroer dette med saa lovbestemte Undtagelser paa Dommerens discretionaire Myndighed. Dette gjælder som almindelig Regel for borgerlige Retsforhold og Kettergangsager, og om det nu end er saa, at i Søs. og Handelslivet tillader Loven større Frihed for Former og som Følge deraf en mere udstrakt Brug af Vidnebevist, er det dog ikke anderledes, end at den franske Søs. og Handelslovgivning indholder uafværgelige Forskrifter om, at visse Contracter skulle fremtræde i skriftlig Form, tildeels endog i authentisk Form bekræftede af en Notar, mod hvilke da intet Vidnebeviis kan admittes. Notarialdocumenter kunne endog alene angribes ved en særegen, meget compliceret Procedure, der medfører Ansvar for Klageren. Den franske Søs. og Handelsret tilstedes efter sin Hovedregel ikke Vidnebeviis, naar Documenter foreligge, og altid kun efter Domstolens særlige Tilladelse. Hvorfor nu alt dette? Hvorfor en saadan Indskrænkning af Vidnebevist? Ganske naturligt, fordi Loven, der ordner Contractslivet, fordrey skriftlige Documenter, der i dens Dine afgive et ganske anderledes trykt Beviis end Vidneforklaringen, — hvor forskjelligt fra vor Lovgivning, der stiller det givne Ord ved Siden af den skrevne Contract. — Og naar da nu endelig Vidner admittes, er det da saa, at den franske Lovgivning ikke kender til Indskrænkninger med Hensyn til Vidnernes Førelse eller Gyldigheden af deres Forklaringer? Nei, meget langt fra! den kender mange. Den indeholder Bestemmelser om, hvilke Vidner der kunne protestere mod at føres, Egtefælle og Slægtninge, en Række af Bestemmelser om Parternes Berettigelse til at protestere imod at visse Vidner blive førte, imod at Slægtninge føres, at Egtefællen føres, Bestemmelser om, at Misbedere ikke maae føres; den indeholder i saa Hen-

seende endog meget videre gaaende Bestemmelser end den danske Lovgivning, den forbyder saaledes at føre en Person, der er sat i Anklagestand. Den tillader jo rigtignok, at Værn føres som Vidner, men den er saa fornuftig, at den strax lægger til, at Dommeren vel har at mærke paa, hvorvidt det er rimeligt at agte paa disse Forklaringer, eller, for at bruge Lovens eget Udtryk, om der er „raison“ dertil. Det er saaledes overnaade langt fra, at den franske Rets om Vidnebevist er ulovbunden, at Loven slet ikke skulde have givet Regler i saa Henseende. Den kender ikke blot til indskrænkende Regler, men den giver tillige sine Forskrifter om den egentlige Vidneførelse i en ganske anderledes, bydende og befalende Tone end den danske Lovgivning; thi det er meget ofte under Straf af Nullitet af hele Forhandlingen, at Lovens Forskrifter tilfildesættes. Nu forekommer det mig, at naar man saaledes tager et Stykke af den franske Lovgivning, saa bør man tage Resten med; man kan ikke rykke hin enkelte Sætning ud af den franske Lovbog, at Dommerne ikke skulde være frie under Dannelsen af deres Overbeviisning, man maa tage denne Sætning i dens Forbindelse med alle dens nærmere Begrænsninger. Hvad jeg her har anført, idet jeg er gaaet noget i Details, gjælder ligesaa om den engelske Lovgivning. Og saa efter den er det Hovedregel, at intet Vidnebeviis tilstedes, naar der foreligger Documenter; er Documentet understrevet af Bitterlighedsvidner, er det atter Reglen, at ingen Vidner kunne føres uden netop Bitterlighedsvidnerne, med mindre Dødsfald har gjort Pladsen ledig; og dette staaer naturligvis i Forbindelse med den hele civile Lovgivning; det ene bærer det Andet. Dersom man nu vedtager § 44, hvorefter Dommerne skulde dømmes efter et frit ubundet Skøn, saa er vel Meningen den, at de ikke skulde være indskrænkede ved være uagjældende Lovregler om Bevist, og saa seer jeg vistnok ikke rettere, end at der vil blive kendt for Ret efter et personligt individuelt Skøn, for hvilket det ofte vil falde mere end vanskeligt at give Grunde, og dog skulde Dommerne efter § 43 altid ledsage deres Udfagn med Grunde. Jeg tør paa staae, at dersom man vedtager § 44, som den foreligger og ikke sætter fornuftige Begræns-